

10.12.2012

SATAKUNNAN SAIRAANHOITOPIIRIN RISKIENHALLINTAPOLITIIKKA

Hyväksytty sairaanhoitopiirin yhtymähallituksessa **28.1.2013**

10.12.2012

1 Johdanto

Satakunnan sairaanhoitopiiri tuntee vastuunsa turvallisuusasioissa ja on sitoutunut kehittämään turvallisuutta sekä suojelemaan potilaita, henkilökuntaa ja koko toimintaympäristöä. Riskienhallinnalla varmistetaan päätettyjen toiminnallisten ja strategisten tavoitteiden saavuttaminen, joka näkyy jokapäiväisenä toiminnan johtamis- ja hallintojärjestelmänä. Riskienhallinnan suunnittelu ja ohjaus perustuvat luotettavaan toimintaan sekä ajantasaisiin raportteihin.

Satakunnan sairaanhoitopiirin hyvän johtamis- ja hallintotavan mukaan yhtymähallitus vastaa riskienhallinnan toteutumisesta ja yhteen sovittamisesta sekä resurssista. Riskienhallintapolitiikan hyväksyy yhtymähallitus, jolle sairaanhoitopiirin johtaja raportoi vuosittain. Käytännön toimenpiteistä vastaavat toimialueet ja liikelaitos sekä niiden johto.

Riskienhallintapolitiikassa määritellään Satakunnan sairaanhoitopiirin riskienhallinnan tavoitteet, periaatteet sekä käytännön toteuttaminen. Riskienhallintapolitiikka muodostaa yhdessä toimintaohjeiden kanssa kokonaisuuden riskien hallitsemiseksi. Valmiussuunnitelma, toipumissuunnitelmat, pelastussuunnitelmat, potilasturvallisuussuunnitelma, työsuojelun toimintaohjelma ovat riskienhallintaa tukevia suunnitelmia ja ohjeita.

2 Riskienhallinnan periaatteet

Lähtökohtana riskien hallinnalle ovat sairaanhoitopiirin arvot ja strategia. Riskienhallinta varmistaa sairaanhoitopiirin strategiaa sekä tavoitteiden toteutumista.

Riskienhallinnalla varmistetaan toiminnan jatkuminen häiriöttä ja keskeytyksittä laadukkaalla ja kustannustehokkaalla tavalla. Riskienhallinta on kokonaisvaltainen prosessi, joka kattaa toimialueiden ja liikelaitoksen toimintojen sekä toimintaympäristön systemaattisen tarkastelun.

Riskienhallintatyö painottuu ennaltaehkäisevään toimintaan. Riskienhallinnalla edistetään yleistä riskitietoutta ja turvallisuusnäkökulman huomioon ottamista jokapäiväisessä toiminnassa. Riskienhallinta edistää myös varautumista häiriötilanteisiin.

Riskienhallinnalla varmistetaan, että johtamis-, suunnittelu- ja päätöksentekoprosesseissa on käytettävissä riittävästi tietoa. Sairaanhoitopiirin johdolla tulee olla tiedossa toimintaan liittyvät riskit ja niiden ennaltaehkäisyn edellytykset, suunnitelmat toteutuvien riskien hallitsemiseksi ja riittävät järjestelmät mahdollisten vahinkojen hoitamiseksi. Turvallisuuspäällikkö ja työhyvinvointipäällikkö koostavat riskienarvioinnista yhteenvedon sairaanhoitopiirin johdon käyttöön.

Riskien tunnistaminen, arviointi ja seuranta ovat säännöllistä ja ne ulottuvat läpi organisaation koskemaan kaikkea sairaanhoitopiirin toimintaa. Riskienhallintaprosessissa tunnistetaan riskejä sekä analysoidaan niiden potentiaalisia vaikutuksia toimintaan. Riskikartoituksessa tunnistettujen riskien arviointi perustuu riskin toteutumisen todennäköisyyden ja riskin seurausten arviointiin. Näiden perusteella riskit jaetaan eri luokkiin.

10.12.2012

Riskienhallintatyön keskeisiä toimenpiteitä ovat:

- riskien tunnistaminen
- riskien sietokyvyn määrittäminen
- riskeihin varautuminen
- riskin ottaminen (jäännösriski)

Riskien tunnistaminen on riskienhallinnan tärkein vaihe, koska ilman riskien tunnistamista riskiä ei voida hallita.

Riskienhallintamenetelmiä ovat riskin poistaminen, pienentäminen, pitäminen ja siirtäminen. Riskin poistaminen kokonaan on harvoin mahdollista ilman merkittäviä lisäkustannuksia. Riskin pienentämisellä pyritään riskin toteutumisen ennaltaehkäisemiseen varautumalla riskeihin, jolloin riskin seurauksien vakavuutta ja siitä aiheutuvia kustannuksia voidaan minimoida. Riskin pitäminen omalla vastuulla edellyttää päätöksentekoa hyväksyttävyy- ja siedettävyytasoista. Riskejä siirretään ensi sijassa vakuuttamalla, mahdollisesti myös sopimustoiminnan kautta.

Riskin sietokyky

Riskinsietokykyä kuvaa kuinka suuria poikkeamia suunnitelmista Satakunnan sairaanhoidopiiri voi kestää ja kuinka paljon riskiä voidaan ja halutaan pitää omalla vastuulla. Riskinotosta ei saa aiheutua varaa toiminnan onnistumiselle eikä jatkuvuudelle.

Satakunnan sairaanhoidopiirin riskisiedon ylittäviä, suuriksi luokiteltuja riskejä ovat asiat ja tilanteet, joista voi aiheutua esimerkiksi;

- potilasturvallisuuden vakava pettäminen, johtaa potilaan/asiakkaan kuolemaan
- kuolemaan johtava tapaturma tai pysyvä työkyvyttömyys
- keskeisen osaamisen menettäminen pysyvästi
- potilaan välitöntä hoitoa vaativan toiminnan estyminen

Toimialueet ja liikelaitos määrittelevät taloudelliset riskit erikseen. Taloudellisiin riskeihin tulee varautua riskien pienentämisellä sekä vakuutusuojalla. Vakuutusratkaisuiden tulee aina perustua riskikartoituksiin, jotka tarkastetaan määrävälein.

Riskityypit

Sairaanhoitopiirin keskeisiä riskityyppejä ovat mm:

Henkilöriskit kattavat muun muassa henkilökunnan terveyteen, turvallisuuteen ja hyvinvointiin sekä henkilöstön johtamisjärjestelmiin liittyvät riskit. Potilaiden ja asiakkaiden turvallisuuteen liittyvät riskit sisältyvät henkilöriskeihin.

Tietoturvariskeihin kuuluvat tietosuojakysymykset, asiakirjaturvallisuus, ohjelmistot, tiedon saatavuus, tietotekninen turvallisuus sekä muut tietoturvallisuuteen, tietojärjestelmiin että tietosuojaan liittyvät riskit.

Toimintariskit kattavat muun muassa toimintaan, sopimukseen ja vastuisiin liittyvät riskit samoin kuin toiminnan jatkuvuuteen, tukitoimintoihin sekä palvelujen tuotantoon ja hankintaan liittyvät riskit.

10.12.2012

Taloudelliset riskit kattavat omaisuuteen kohdistuvat riskit, kuten kiinteistöjen tulipaloista, vesivahingoista tai ilkivalta- ja murtotapauksista aiheutuvat riskit, irtaimen omaisuuden tuhoutumiseen (mm. lääkintälaitteet), vaurioitumiseen tai rikollisen toiminnan kautta katoamiseen liittyvät riskit sekä muun muassa maksuliikenteen hallintaan, varainhallintaan ja hankintaan, haltuun luovutetun omaisuuden hallintaan ja toiminnan tuottavuuteen liittyvät riskit.

Maineriskit ovat aineettomia riskejä, jotka voivat vaikuttaa sairaanhoitopiirin imagoon, maineeseen ja kunniaan. Maineriskejä voi aiheutua esimerkiksi henkilöstön, luottamushenkilöiden ja tytäryhteisöjen toiminnasta.

3 Riskienhallinnan vastuut ja toimeenpano

Sairaanhoidopiirin yhtymähallituksella on kokonaisvastuu riskienhallinta periaatteiden luomisesta ja käytännön toimenpiteiden organisoimisesta sekä resursseista.

Satakunnan sairaanhoitopiirin riskienhallintapolitiikan hyväksyy yhtymähallitus. Sairaanhoidopiirin johtaja vastaa riskienhallinnan organisoinnista ja riskienhallintapolitiikan toteuttamisesta.

Talusojohtaja vastaa riskienhallintaprosessin organisoinnista, riskienhallintatoimintojen koordinoimisesta, kehittämisestä ja ohjeista ja raportoinneista.

Satakunnan sairaanhoitopiirissä toimii riskienhallinnan johtoryhmä, jonka puheenjohtajana on talusojohtaja. Sen tehtävänä on sairaanhoitopiirin yleinen riskienhallinta ja siihen liittyvien toimintojen ja ohjeistusten valmistelu toteutuneiden riskien (lukuun ottamatta potilasvahingot ja lääkevahingot) tarkoitamat tapaukset) arviointi. Johtoryhmän jäsenet nimetään erillisellä päätöksellä. Johtoryhmän sihteerinä toimii turvallisuuspäällikkö.

Riskienhallinnan johtoryhmä määrittelee riskiarvioinnin toteuttamisperiaatteet ja tavat sekä varmistaa, että arvioinnin tulosten edellyttämät toimenpiteet toteutetaan.

Johtoryhmä huolehtii konserniyhteisön riskien ennaltaehkäisyyn ja hallintaan liittyvän tietoisuuden ylläpidosta sekä suunnittelee turvallisuutta edistävää ja riskejä vähentävää koulutustarjontaa.

Riskienhallinnan johtoryhmä laatii vuosittaisen toimintasuunnitelman. Toimintasuunnitelman toteutumista seurataan säännöllisillä kokouksilla.

Tietoturvariskien hallintaan liittyvistä koordinointi- ja kehittämistehtävistä, raportoinnista ja seurannasta vastaa tietohallintopäällikkö.

Kiinteistö- ja toimitilaturvallisuuteen liittyvistä koordinointi- ja kehittämistehtävistä, raportoinnista ja seurannasta vastaa turvallisuuspäällikkö. Toimitilaturvallisuuteen sisältyviä asiakokonaisuuksia ovat mm. kulunvalvonta- ja rikosilmoitinjärjestelmät, lukitus- ja avainturvallisuus ja paloturvallisuus.

Työsuojelun tavoitteena on taata turvalliset ja terveelliset työolot ja tukea työntekijöiden työkyvyn ylläpitämistä. Työsuojeluvastuu jakautuu ylimmän johdon lisäksi keskijohdolle, työnjohdolle ja joissakin tapauksissa yksittäisille työntekijöillekin. Vastuunjako kirjataan työsuojelun toimintaohjelmaan. Työnantajan edustajana työsuojelun

10.12.2012

Julun yhteistoiminta-asioissa toimii työhyvinvointipäällikkö. Työhyvinvointipäällikkö huolehtii työnantajan ja työntekijöiden välisen yhteistyön järjestämisestä, ylläpitämisestä ja kehittämisestä.

Toimialueet ja liikelaitos vastaavat oman toiminta-alueensa operatiivisesta riskienhallinnasta. Riskienhallinta on otettava huomioon toimialueiden omassa suunnitelmassa ja käytännön toiminnassa. Riskienhallinta on osa johtamista ja ohjausta, mutta viimekädessä riskienhallinta on myös jokaisen yksittäisen työntekijän vastuulla.

Työhyvinvointi- ja turvallisuuspäällikkö tukevat työyksiköitä riskienhallinnassa sekä avustavat tarvittaessa yksittäisissä riskienhallintaprosessiin liittyvissä tapauksissa.

Riskienhallinnan johtoryhmä määrittelee yksiköittäin tehtävien riskikartoitusten toteuttamisperiaatteet ja -tavat sekä varmistaa, että kartoitusten tulosten edellyttämät toimenpiteet toteutetaan.

4. Seuranta ja raportointi

Riskienhallinnan johtoryhmä määrittelee säännöllisesti tehtävien riskikartoitusten ja -analyysien toteuttamisperiaatteet ja -tavat. Johtoryhmä seuraa merkittävien riskien kehittymistä ja muutoksia. Toimialueilla ja liikelaitoksessa riskienhallinta integroidaan osaksi toimintaa siten, että riskienhallintaa koskevat toimenpidesuunnitelmat sisältyvät vastuualueiden laatimiin vuosisuunnitelmiin.

Sairaanhoidopiirin toimialueiden ja liikelaitoksen sekä vastuualueiden tasolla esim. vuodeosastoilla seurataan säännöllisesti, läheltä piti tilanteita ja turvallisuuspoikkeamia (esimerkiksi HaiPro-ohjelma).

Sairaanhoidopiirin johtoryhmä saa käsiteltäväkseen merkittäviä vahinkoja sekä keskeisiä riskejä koskevat raportit, jotka esittelee johtoryhmässä talousjohtaja. Raportit valmistelevat turvallisuus- tai työhyvinvointipäällikkö.

Riskienhallinnan johtoryhmä raportoi vuosittain toimintakertomuksen joka esitetään yhtymähallitukselle.

5 Riskienhallintaprosessi

Riskienhallintaprosessin tehtäviä on kuvattu riskienhallinnan vuosikellossa, joka on osa riskienhallinnan johtoryhmän toimintasuunnitelmaa.

10.12.2012

Riskienhallintaan liittyviä käsitteitä

Riski on määrätyn vaarallisen tai ei-toivotun tapahtuman esiintymistaajuuden tai esiintymistodennäköisyyden ja seurauksen yhdistelmä. Riskien toteutumisen seuraukset ovat aina negatiiviset, riskistä seuraa taloudellisia menetyksiä tai muita vahinkoja organisaatiolle tai sidosryhmille. Laajentaen voidaan riskin toteutumiseksi katsoa myös se, että jokin myönteinen asia jää tapahtumatta.

Riskienhallinta on laajasti määriteltynä kaikkea organisaatiossa tehtävää toimintaa riskien vähentämiseksi. Riskienhallinta on johtamista, suunnittelua ja käytännön tekoja, johon kukin organisaatioon kuuluva osallistuu. Riskienhallinta on prosessi, jonka avulla uhkaavia vaaroja voidaan torjua ja niistä aiheutuvia menetyksiä minimoida.

Riskienhallinta käsittää ainakin seuraavat asiakokonaisuudet:

- riskianalyysin
- riskien arvioinnin
- riskien hallintaohjelman toteuttamisen.

Riskienhallintapolitiikka on organisaation julkilausuma, ylätason toimintamalli, jossa kuvataan perusteet riskienhallintapäämäärien ja -tavoitteiden määrittelylle ja arvioinnille.

Riskienhallintaprosessissa tunnistetaan, arvioidaan ja vastataan niihin riskeihin, jotka saattavat uhata organisaation tavoitteiden saavuttamista ja toiminnan jatkuvuutta. Riskienhallintaprosessiin kuuluvat myös riskien seuranta ja riskeistä raportointi.